

KNIHOVNICKÁ STATISTIKA A JEJÍ VYUŽITÍ

Porada RF – Bílovec 16.11.2016

STATISTIKA

POVINNOST

- Každoroční statistické šetření je ze zákona povinné
- NIPOS, Kult (MK) 12-01
- Můžeme ovlivnit, co budeme vykazovat!

PROSPĚCH

- Využití těchto statistických údajů pro naše potřeby
- Velký zdroj informací
- Je potřeba mít ovšem **co nejkvalitnější údaje**

VYUŽITÍ

- Sledujeme vývojové trendy veřejných knihoven za časová období
- Analýzy jednotlivých údajů v případě potřeby (MVS atd.)
- Přebírání statistických údajů např. při průzkumech
- Standard VKIS, hodnocení knihoven v rámci ČR, kraje, okresu...
- Benchmarking
- Publicita, média
- ROI knihoven (měření návratnosti investic)

VYKAZOVÁNÍ

- Ve všech krajích obdobné problémy
- **V roce 2017 proběhnou semináře věnované statistickému vykazování – chceme vaše podněty**
- Některé problematické údaje:
 - Registrovaní čtenáři
 - Dobrovolníci
 - Ekonomické údaje

Registrovaní čtenáři

- Platí schválená definice, která říká, že reg. uživatel je:
 - "Fyzická nebo právnická osoba, která byla během vykazovaného období nově zaregistrována v knihovně nebo její registrace byla obnovena, a která je oprávněna půjčovat si dokumenty (absenčně i prezenčně) z fondů knihovny a využívat další knihovnické a informační služby. Započítává se pouze první (jedna) registrace uživatele v knihovně ve vykazovaném roce."
- Klouzaví čtenáři, problém co je úkon registrace atd.

Dobrovolníci

- Malé knihovny – mají nulu v zaměstnancích, dobrovolnících i v osobních nákladech – kdo tam tedy pracuje?
- V MSK je to případ 50 knihoven
- Velké krajské rozdíly ve vykazování

Ekonomické údaje

- Vyváženost příjmy – výdaje
- Mnoho knihoven vykazuje vyšší výdaje než příjmy
- Neuvádí příspěvky na provoz od zřizovatele

Články o statistice v časopise Čtenář

- Nová rubrika „Z knihovnických statistik“
- Vychází průběžně v tomto roce
- Zatím vyšlo:
 - ▣ knihovní fondy
 - ▣ uživatelé knihovny
 - ▣ výpůjčky
 - ▣ MVS
 - ▣ akce

Moravskoslezský kraj

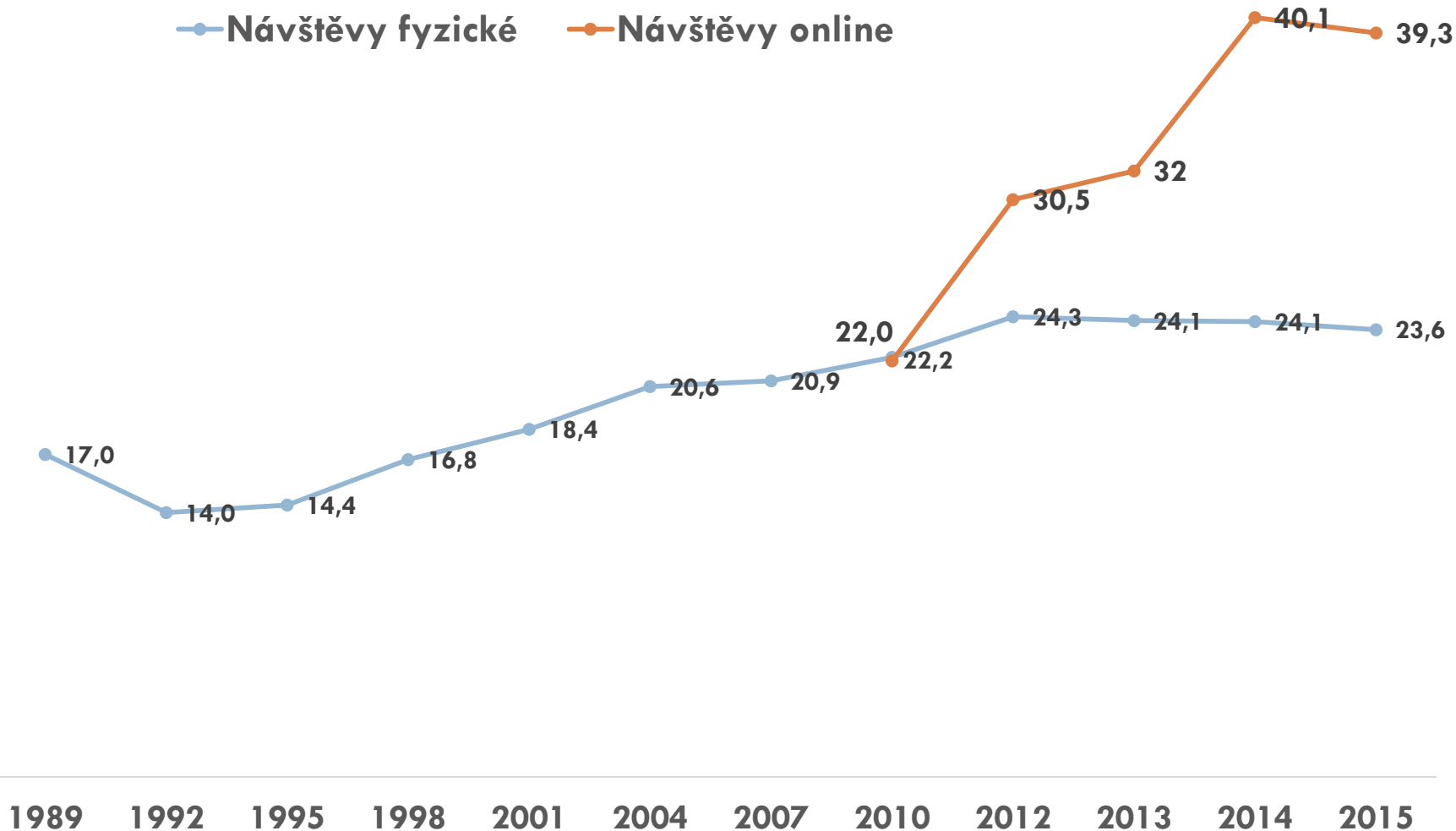
- Za MSK v roce 2015 evidoval NIPOS statistické údaje od 267 knihoven (5 % z celkového počtu 5535)
- Tyto knihovny obsluhují 1,2 mil. obyvatel (11 % populace ČR)
- V benchmarkingu je 15 % knihoven MSK (nejvíce z krajů ČR)

STANDARDY VKIS

- Od roku 2005
- Podle velikosti knihoven, standardizované oblasti:
 - ▣ Tvorba knihovního fondu (obrat KF, peníze na nákup KF/obyv.)
 - ▣ Provozní doba
 - ▣ Studijní místa
 - ▣ PC s internetem
 - ▣ WWW a OPAC knihovny
- Novelizace v období 2017-2020 (nová Koncepce rozvoje knihoven)

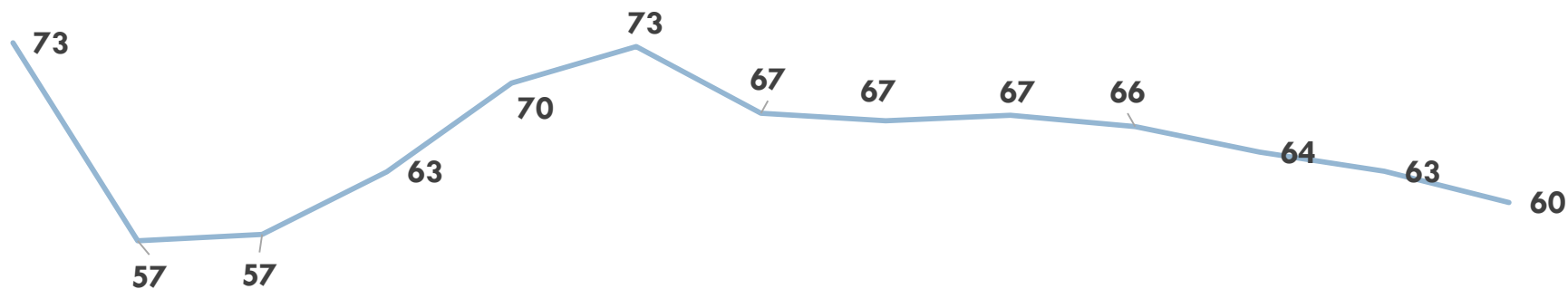
SLEDOVÁNÍ TRENDŮ

Návštěvy veřejných knihoven

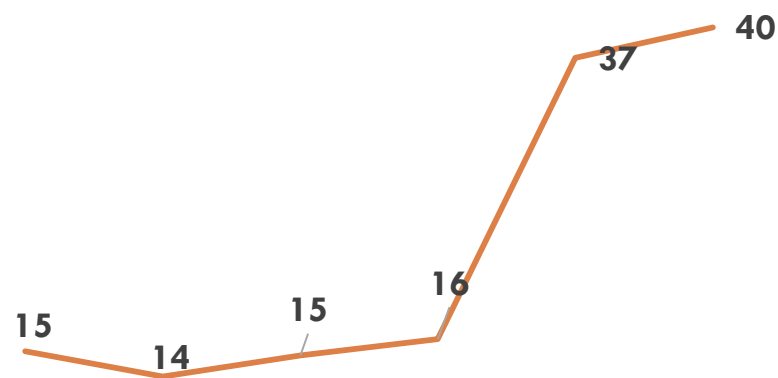

Výpůjčky knih a stažené digitální dokumenty (mil.)

Počet výpůjček Počet stažených digitálních dokumentů

Vykázalo 39 knihoven

E-výpůjčky = 34 656
Půjčuje 72 knihoven

1989 1992 1995 1998 2001 2004 2007 2010 2011 2012 2013 2014 2015

Analýzy údajů

□ MVS Počet obdržených požadavků (kladně vyřízených)

		Počet obyv.	Počet požadavků
1	Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace	291 658	3 069
2	Regionální knihovna Karviná	55 298	562
3	Městská knihovna Havířov	75 394	442
4	Městská knihovna Frýdek-Místek, p. o.	56 593	408
5	Městská knihovna Třinec, příspěvková organizace	35 673	397
6	Místní knihovna Dobrá, okres FM, příspěvková organizace	3 125	379
7	Knihovna Petra Bezruče v Opavě	57 759	373
8	Městská knihovna Nový Jičín	23 795	364
9	Městská knihovna Bruntál	16 841	360
10	Městská knihovna VRATIMOV	7 214	199
11	Městská knihovna Český Těšín	24 440	191

Benchmarking

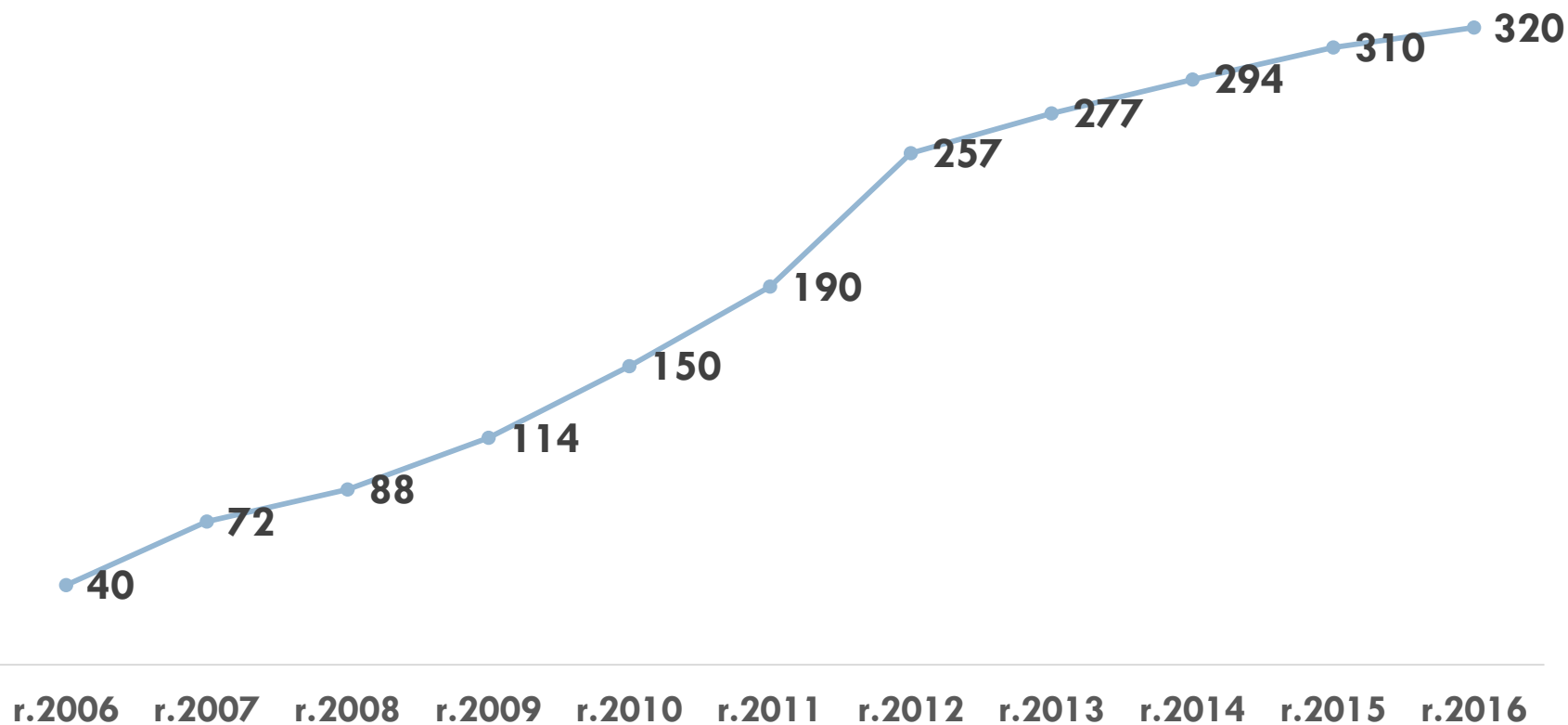
- Srovnávání výkonů knihoven na základě tzv. indikátorů
- Na základě vložených statistických dat se provádí výpočty těchto indikátorů
- Odhalení mnoha chybných údajů ve statistice
- Chyby zejména při vykazování ekonomických údajů

- Novinky

11 let projektu benchmarking knihooven

15

Knihovny v benchmarkingu

Problémy roku 2015

16

- Vyplňování ekonomických údajů
 - Příjmy
 - Běžný rozpočet = příjmy od zřizovatele/provozovatele knihovny = 90 %
 - Příjmy z vlastní činnosti (poplatky, kopírování, nájmy...) = 5 až 10 %
 - Zvláštní projekty a granty = 0 až 10 %
 - Celkové výdaje knihovny
 - Osobní náklady = 65 %
 - Výdaje na knihovní fond a EIZ = 10 %
 - Provozní výdaje = 25 %
- Výdaje zřizovatele knihovny – pozdní termín zveřejnění

Problémy roku 2015

17

Možnost kontroly: Trendy

pro činnost knihovny							
hodnoty indikátoru v jednotlivých letech	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
řivního fondu na 1000 obyvatel	nedodala data	nedodala data	nedodala data	8 854,92	8 959,77	8 981,15	9 059,65

- Vyplňovat a opravovat údaje je možné kdykoliv
- Neuložené údaje
 - Dlouhá prodleva při vyplňování
 - Tisk dotazníku

Pokud byla knihovna několik týdnů uzavřena, provede se odpovídající snížení počtu týdnů, například: knihovna byla uzavřena 3 týdny v době prázdnin a jeden týden v době Vánoc, tj. odečítají se čtyři týdny (52 - 4 = 48). Roční provozní doba potom činí: 40 hodin x 48 týdnů = 1 920 hodin za rok. Obdobně proveďte propočty pro dočasně zkrácenou provozní dobu. Pokud knihovna provozuje pobočky nebo specializovaná oddělení s knihovnickou činností MIMO HLAVNÍ BUDOVOU KNIHOVNY (např. hudební oddělení), provede se stejným způsobem výpočet roční provozní doby každé jednotlivé pobočky (oddělení) a následně se udělá celkový součet s hlavním provozem knihovny. Tento součet se uvede jako roční provozní doba knihovny.

Počet zaměstnanců (přepočtený stav):

? Číslo řádku 0601. RF: odečíst zaměstnance na reg. funkce

Tržby za vlastní výkony v Kč:

? Číslo řádku 0701

Příspěvek na provoz knihovny od zřizovatele:

? Z řádku 0703 nebo 0704 nebo 0705, odečíst dotaci na RF a další dotace a granty

Zvláštní dotace, granty, projekty, dary, sponzorské příspěvky,
ostatní provozní výnosy:

? Součet řádku 0707 + 0709 + 0710 a z řádků 0703 až 0706 přičtete pouze částku zvláštních dotací, grantů a projektů. Neuvádí se běžný příspěvek zřizovatele! Nezahrnujte dotaci na RF, ani jiné příjmy spojené s výkonem RF (příspěvky od obcí obsluhovaných knihoven na nákup KF atd.).

Příjmy (výnosy) celkem v Kč:

? Číslo řádku 0711. RF: odečíst dotace na reg. funkce

Výdaje (náklady) na hlavní činnost:

? Číslo řádku 0816. Odečíst výdaje na RF

Osobní náklady:

? Číslo řádku 0803. Odečíst osobní náklady na RF

Náklady na pořízení knihovního fondu celkem v Kč:

? Číslo řádku 0808. RF: odečíst náklady na výměnný fond

15. Registrovaní čtenáři - % z obsluhované populace	8,92	12,32	18,79	8,92	8,92	2,79	14,65	13,63
16. Registrovaní čtenáři do 15 let - % z obsluhované populace mládeže do 15 let	30,99	23,34	36,32	30,99	30,99	3,76	32,46	30,31
17. Počet návštěv na jednoho obyvatele	0,79	3,59	2,74	0,79	0,79	0,07	2,67	2,42
18. Počet návštěv na 1 provozní hodinu nový indikátor!	6,95	17,10	20,82	6,95	6,95	0,28	13,72	10,09
19. Počet virtuálních návštěv na obyvatele	1,66	0,73	1,12	1,66	1,66	0,00	2,36	1,35
20. % návštěvníků internetu z celkového počtu návštěvníků	0,57	7,81	20,56	0,57	0,57	0,00	8,66	6,53
21. Počet (absenčních) výpůjček na obyvatele nový indikátor!	2,30	3,50	3,79	2,30	2,30	0,32	4,44	4,10
22. Počet výpůjček na registrovaného čtenáře	28,00	63,75	31,79	28,00	28,00	3,15	45,98	44,12
23. Obrat knihovního fondu	1,81	2,93	2,53	1,81	1,81	0,08	1,47	1,38
24. Kulturní a vzdělávací akce na 1000 obyvatel	6,25	20,34	14,09	6,25	6,25	0,00	17,71	13,55
25. Internetové služby: webová stránka, OPAC, interaktivní funkce, soubor odkazů, virtuální informační služba, elektronické informační zdroje, pro-aktivní informační služby (email, SMS, newsletter)	44,00	23,00	21,00	44,00	44,00	0,00	10,00	10,00
Financování, výdaje, efektivita								
26. Provozní výdaje na 1 návštěvu nový indikátor!	Kč 127,68	Kč 125,75	Kč 79,98	Kč 127,68	Kč 127,68	Kč 10,70	Kč 115,25	Kč 97,78
27. Celkové provozní náklady v přepočtu na jednoho obyvatele	Kč 100,63	Kč 452,03	Kč 219,22	Kč 100,63	Kč 100,63	Kč 6,06	Kč 265,36	Kč 242,52
28. Náklady na pořízení knihovního fondu (tradiční dokumenty) v přepočtu na jednoho obyvatele	Kč 6,27	Kč 18,08	Kč 18,56	Kč 6,27	Kč 6,27	Kč 0,00	Kč 31,58	Kč 29,57
29. Náklady na nákup licencí na el. inf. zdroje v přepočtu na jednoho obyvatele	Kč 0,44	Kč 0,54	Kč 0,32	Kč 0,44	Kč 0,44	Kč 0,00	Kč 0,58	Kč 0,00
30. Náklady na pořízení knihovního fondu (tradiční dokumenty) na výpůjčku	Kč 2,51	Kč 2,30	Kč 3,11	Kč 2,51	Kč 2,51	Kč 0,00	Kč 5,53	Kč 4,44
31. % čistých provozních nákladů (bez osobních nákladů a nákladů na knihovní fond) z celkových provozních nákladů	25,13	30,82	20,13	25,13	15,13	-137,39	21,49	20,84
32. % nákladů na pořízení knihovního fondu z celkových provozních nákladů	6,23	4,00	8,47	6,23	6,23	0,00	13,52	11,96
33. % osobních nákladů z celkových provozních nákladů	68,63	65,18	71,41	68,63	68,63	0,00	64,99	67,10
34. % získaných dotací a grantů na celkovém rozpočtu knihovny z celkových příjmů na provoz	5,91	5,34	7,94	5,91	5,91	0,00	3,58	1,64
35. % vlastních příjmů na celkovém rozpočtu knihovny z celkových příjmů na provoz	4,02	12,63	5,77	4,02	4,02	0,00	5,96	4,96

NĚKOLIK NOVINEK

Srovnávání více knihoven

21

- Možnost volit 5 knihoven ke srovnání
- Možnost stažení výsledků v excelovské tabulce
- V budoucnu
 - ▣ Generování grafů na webu

Srovnávání více knihoven

22

[Úvod](#)

[Knihovny](#)

[Přehled](#)

[Srovnání](#)

[Trendy](#)

[O benchmarkingu](#)

[Kontakt](#)

Ve Srovnání můžete porovnávat výkony jednotlivých knihoven mezi sebou, s průměrem celé skupiny, nebo s celostátním průměrem.

Vyberte rok: skupinu: zemi:

První knihovna: (číslo v závorce udává počet obyvatel = obsluhovanou populaci)

Druhá knihovna: (číslo v závorce udává počet obyvatel = obsluhovanou populaci)

Třetí knihovna: (číslo v závorce udává počet obyvatel = obsluhovanou populaci)

Čtvrtá knihovna: (číslo v závorce udává počet obyvatel = obsluhovanou populaci)

Pátá knihovna: (číslo v závorce udává počet obyvatel = obsluhovanou populaci)

Volba roku, kategorie a země

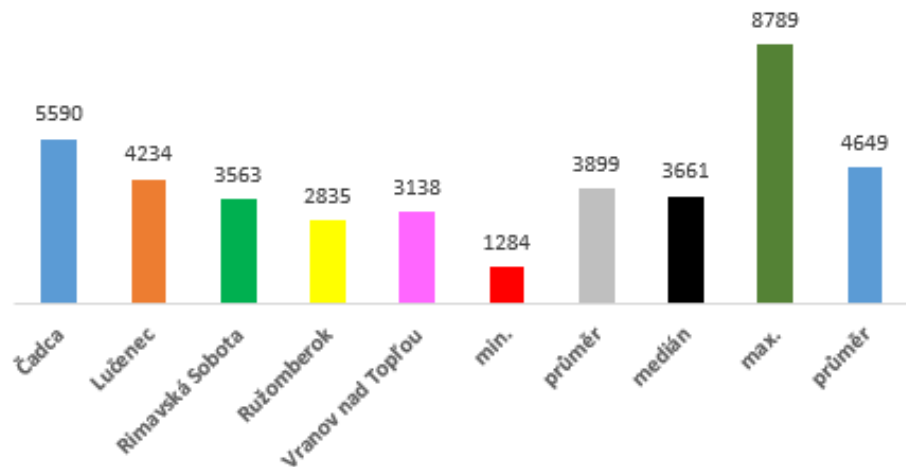
Možnost volby 5 knihoven

Porovnání výkonů [exportovat toto porovnání do XLS](#) **← Stažení výsledků**

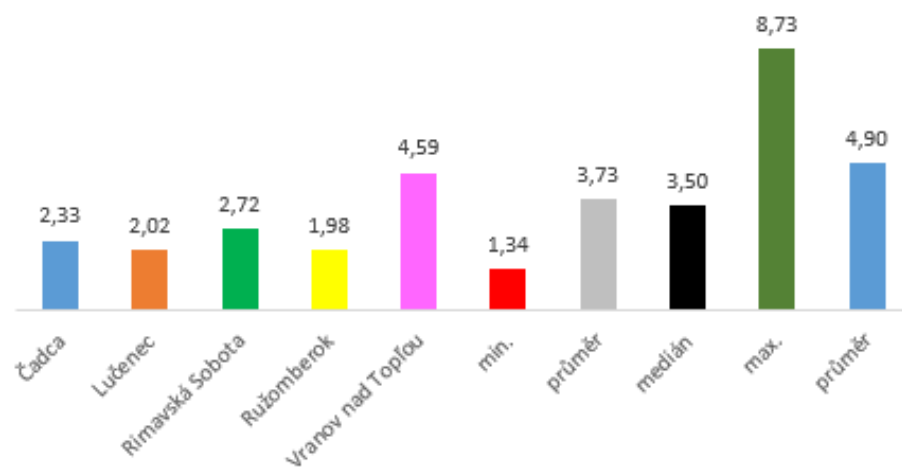
indikátor	hodnoty vybraných					hodnoty celé skupiny (knihoven: 49)				celostátní průměry CZ	
	Bardejov	Čadca	Levice	Ružomberok	Vranov nad Topľou	min.	průměr	medián	max.	průměr	počet knihoven
Podmínky pro činnost knihovny											
1. Objem knihovního fondu na 1000 obyvatel	2 380,92	5 590,06	3 112,63	2 834,89	3 138,08	1 283,63	3 899,40	3 660,92	8 788,75	4 649,00	36
2. % obnovy knižního fondu	1,93	2,33	2,66	1,98	4,59	1,34	3,73	3,50	8,73	4,90	36
3. Objem přírůstků na 1000 obyvatel	45,88	130,11	82,67	56,19	143,97	43,27	146,10	146,67	367,95	205,00	36
4. Počet exemplářů docházejících periodik na 1000 obyvatel	1,58	3,78	2,55	1,97	4,04	0,92	4,98	4,77	9,76	5,80	36
5. Počet internetových stanic na 1000 obyvatel	0,27	0,45	0,30	0,36	0,44	0,09	0,62	0,49	1,82	0,79	35
6. Plocha knihovny pro uživatele v m2 na 1000 obyvatel	23,85	70,22	19,96	26,96	33,39	11,97	37,16	32,82	100,11	36,00	36
7. Počet studijních míst na 1000 obyvatel	2,04	2,05	2,44	5,47	2,20	0,80	2,25	2,04	7,17	2,10	36

Využití výsledků – příprava šablony pro grafy

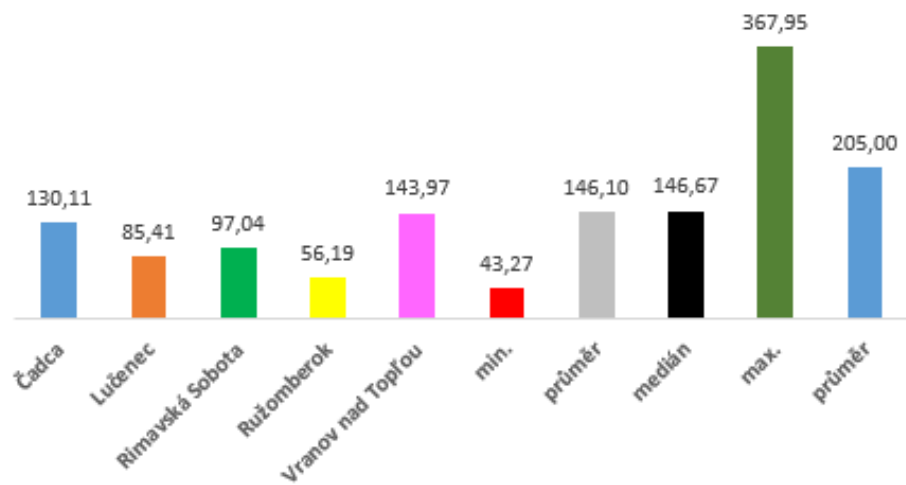
1. Objem knihovního fondu na 1000 obyvatel

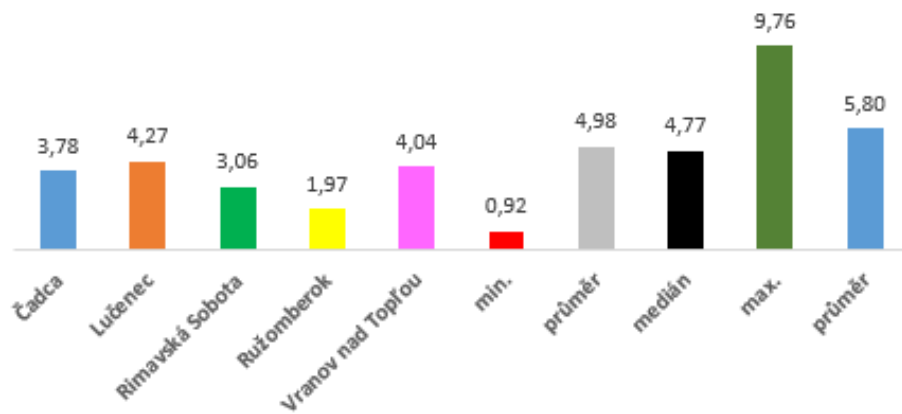
2. % obnovy knižního fondu

3. Objem přírůstků na 1000 obyvatel

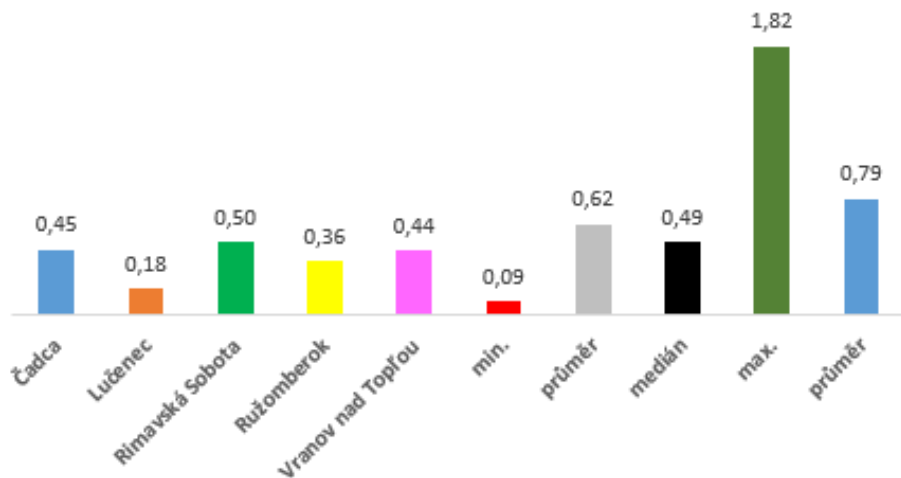

4. Počet exemplářů docházejících periodik na 1000 obyvatel

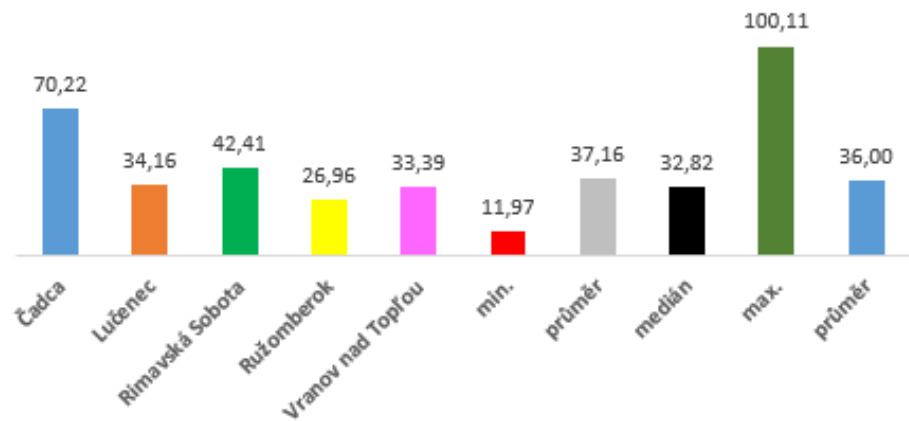

Využití výsledků – příprava šablony pro grafy

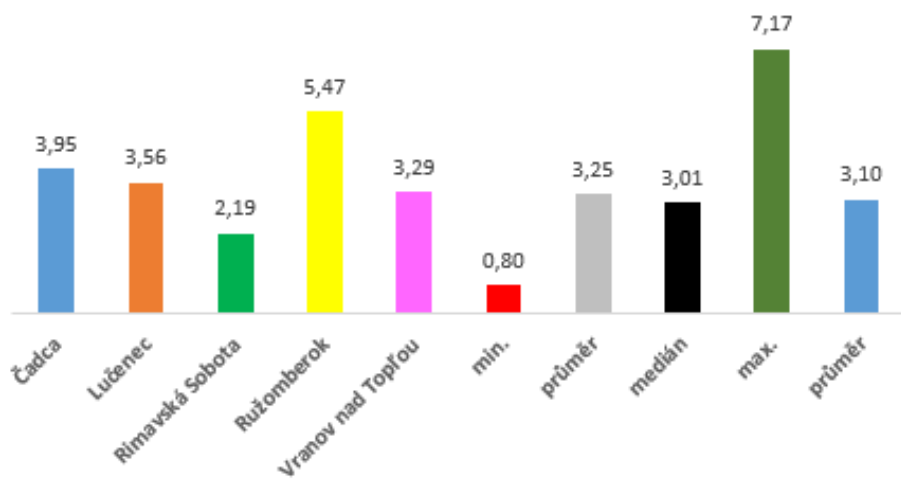
5. Počet internetových stanic na 1000 obyvatel

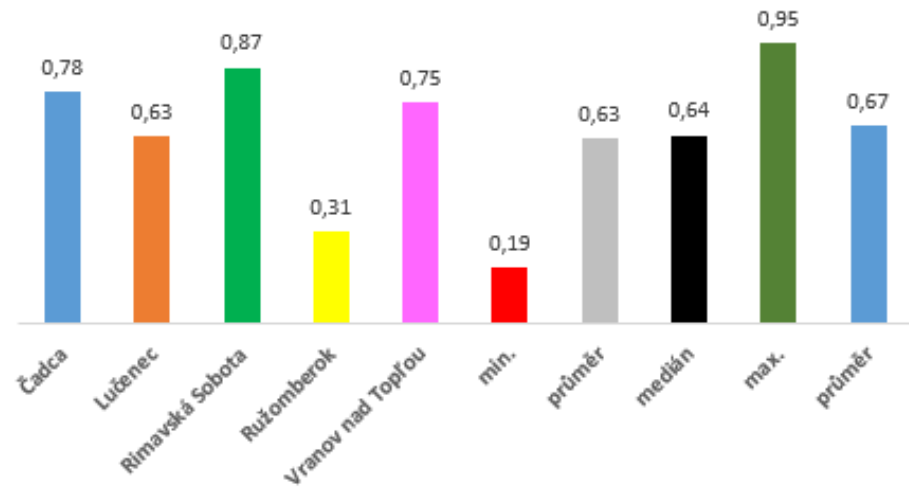
6. Plocha knihovny pro uživatele v m2 na 1000 obyvatel

7. Počet studijních míst na 1000 obyvatel

8. Počet zaměstnanců (úvazků) na 1000 obyvatel

KONCEPCE ROZVOJE KNIHOVEN

- Bod 6 – Systém hodnocení a marketing veřejných knihovnických a informačních služeb
- *Knihovny jsou financovány z veřejných rozpočtů, proto je nezbytné dlouhodobě sledovat jejich společenské a ekonomické přínosy, hodnotit jejich výkony a efektivitu jednotlivých služeb.*
 - Podporovat tvorby metodik měření ekonomické efektivnosti služeb knihoven a jejich uplatňování v praxi

Děkuji za pozornost

Vladana Pillerová

Národní knihovna ČR

vladana.pillerova@nkp.cz